

De bergrede. Een nabetrachting

Verschenen in: *Geandewei* 23, 10 (20 mei 2016); in iets gewijzigde vorm in *Gezamenlijk Zondagsblad* 12 juni 2016

Riemer Roukema

Van januari tot april verscheen in *Geandewei* een serie van mijn hand over Jezus' bergrede (Matteüs 5-7)*. Hierop kreeg ik een reactie waarop ik hier wil ingaan. Die reactie luidde dat ik de bergrede wel erg had besproken als onderricht van Jezus dat voor christenen gold en geldt. Heeft de bergrede daarentegen niet veeleer de functie van de 'wet' die wij niet kunnen houden omdat wij daarvoor te zwak zijn?

De wet van Mozes, in het bijzonder de tien geboden, dient er toch ook toe ons te laten inzien dat wij zondaren zijn? Als wij dat erkennen, dan is het de bedoeling dat wij vervolgens onze toevlucht nemen tot Christus, die voor onze zonden gestorven is. Wie in hem als Verlosser gelooft, wordt door God 'gerechtvaardigd' en als zijn kind aangenomen. Daarom gaat het toch, in het evangelie?

Deze visie op de wet is ontleend aan Paulus. Hij schrijft in Romeinen 3:20: 'Door de wet is er kennis van zonden', ofwel, volgens de Nieuwe Bijbelvertaling: 'juist de wet leert ons de zonde kennen'. In Romeinen 7 werkt Paulus dat inzicht breder uit. Daar schrijft hij onder meer (vers 10): 'Het gebod, dat tot leven had moeten leiden, bleek juist tot mijn dood te leiden.' Op grond hiervan wordt in de Heidelbergse Catechismus (van 1563) de vraag gesteld (vraag 115): 'Waarom laat God ons de Tien Geboden zo streng prediken, wanneer toch niemand ze in dit leven kan volbrengen?' Het antwoord luidt ten eerste dat wij door de prediking van de tien geboden onze zondige aard steeds beter leren kennen en des te meer vergeving van zonden en de 'gerechtigheid in Christus' zoeken. Zo lijkt er een tegenstelling te worden geschapen tussen de tien geboden van de wet van Mozes en Christus als de Middelaar en Verlosser. Wel volgt in het antwoord van de Catechismus nog een tweede element: dat 'wij ons zonder ophouden beijveren en God bidden om de genade van de Heilige Geest, zodat wij steeds meer naar het evenbeeld van God vernieuwd worden, tot wij na dit leven de beloofde volmaaktheid bereiken'. Met andere woorden: wij moeten ons best doen en erom bidden dat wij door de kracht van de Geest toch als vernieuwde mensen leren te leven – en dus toch ons aan de tien geboden proberen te houden. Volgens de Catechismus gelden ze dus wel, ook voor christenen. Daarom worden ze ook allemaal serieus behandeld, in het kader van de dankbaarheid van de christen voor zijn verlossing door Christus (vraag en antwoord 86).

De reden waarom ik deze gedachten niet in de artikelen over de bergrede heb verwerkt, is dat ze in de bergrede zelf, of elders in het evangelie van Matteüs, niet voorkomen. Ik denk niet dat Jezus zijn indringende onderricht over hoe zijn leerlingen hebben te leven heeft uitgesproken met in zijn achterhoofd de gedachte: Het lukt hun toch niet, maar als ze daar achterkomen, dan zullen ze later hopelijk des te meer in mijn dood tot verzoening van hun zonden geloven. Als Jezus dat zou hebben gedacht, dan zou hij zijn leerlingen niet serieus genomen hebben. Niet voor niets begint de bergrede met de zaligsprekingen; daarmee verkondigt Jezus Gods genade. Uitgaande van die genadeverkondiging spoort hij zijn leerlingen aan in zijn spoor te leven, als andere mensen dan ze van zichzelf zouden zijn.

De voorschriften van de bergrede staan naar mijn inzicht op één lijn met Paulus' aansporingen tot de christelijke gemeenten, hoe zij dienen te leven. Die vinden we bijvoorbeeld in de brief aan de Romeinen, hoofdstuk 12 tot 15. Daar schrijft hij bijvoorbeeld dat het in de wet erom gaan gaat dat wij elkaar liefhebben, 'want wie de ander liefheeft, heeft de wet vervuld' (13:8). Die aansporingen heeft Paulus niet geschreven met de gedachte: het zal hun wel niet lukken, maar gelukkig is er dan altijd nog Christus' dood tot vergeving van hun zonden en Gods genade. Paulus' redenering was: wie door Christus is bevrijd (of: verlost) van zijn levensstijl zonder God, dient voortaan als een vernieuwd mens in gehoorzaamheid aan Gods en Christus' geboden te leven. Vandaar dat hij onbekommerd schrijft over 'de wet van Christus' (Galaten 6:2). Voor een christen behelst het evangelie ook voorschriften voor het

leven in de navolging van Christus. Daarover gaat de bergrede, hoe moeilijk die soms ook is te houden.

Dr. R. Roukema is hoogleraar aan de Protestantse Theologische Universiteit, vestiging Groningen en vaste medewerker van Geandewei.

De vier artikelen zijn na te lezen op internet:

<http://www.riemerroukema.nl/downloads/RiemerRoukema-0276.pdf>.